

Prečo si myslím, že téma „Harabin“ má zakryť iné problémy v justícii

Pred pár týždňami moja kolegyňa zo súdnej rady menovaná do funkcie členky súdnej rady vládou SR (nie touto, ale riadnou vládou s legitimitou vo výsledku volieb) zverejnila príspevok, z ktorého vyplýva, že za nízku dôveryhodnosť slovenskej justície môžu v zásade dve osoby – Štefan Harabin a Marián Kočner.

Na zasadnutí dňa 19.júla 2023 súdna rada nezaujala žiadne stanovisko k rozpočtu súdnictva na nasledujúce 2 roky predloženého ministerkou spravodlivosti. Z dôvodu, že návrh stanoviska k rozpočtu predložený zástupkyňou sudcov v súdnej rade Marcelou Kosovou v znení „súdna rada neakceptuje a apeluje na vládu“ sa zdal druhému brehu – rozumej zástupcom výkonnej a zákonodarnej moci, zrejme prisilný, a preto kolegyňa za vládu (tá istá, ktorá viní z nízkej dôvery v justíciu len vyššie uvedené dve fyzické osoby) prišla s návrhom stanoviska, ktorý som nazvala v našej pošte ako vlašný a alibistický. A ani ten nebol schválený. Sú isté náznaky, že existujú tlaky či priania, aby sa tento bod programu zopakoval aj v auguste, keďže za výkonnú a zákonodarnú moc bolo v júli málo hlasov a zrejme sa počíta s tým, že podporia vlašnú a alibistickú verziu stanoviska. Volebná matematika a kalkul na ústavnom orgáne sudcovskej legitimacy.

Dňa 05.júla 2023 zverejnila Európska komisia Správu o stave právneho štátu, ktorej závermi je potrebné sa podrobne zaoberať, najmä v kontexte potreby zvýšiť dôveryhodnosť justície a informovať verejnosť o tom, ako justícia funguje.

Vyššie uvedené tri východiská – zverejnený príspevok vládnej nominantky v súdnej rade, rozprava k rozpočtu súdnictva a Správa o stave právneho štátu ma priviedli k zamysleniu a k potrebe analyzovať stav, v akom sa nachádzame.

Moje zamyslenie začnem tým, že ako bývalá advokátka a správkyňa konkurznej podstaty s 20 ročnou praxou v tejto oblasti som nikdy nepočula klienta, veriteľa, dlžníka, úpadcu povedať vetu „nedôverujem súdom kvôli Štefanovi Harabinovi.“ Prvá veta klienta bola: „čo ma to bude stáť (súdne poplatky, trovy, odmena advokáta), koľko to bude trvať a keď vyhrám, či budem mať čo vymáhať.“ Moja dôvera ako advokáta v súdny systém závisela od vcelku triviálnych skutočností – či sa pojednávanie začalo načas (nemám rada zlý time management, považujem to za prejav neprofesionality) a či bol sudca pripravený a mal vec naštudovanú. Konanie v prvom stupni nebolo pre mňa „konečná“, máme vyššie inštanície a vďaka tomu aj Európsky súd pre ľudské práva. No a tu si dovoľím premostiť. Vedeli ste, že podľa Správy o právnom štáte na Slovensku v roku 2023 je k 15.júnu 2023 v Slovenskej republike **27 hlavných rozsudkov, ktoré ešte neboli vykonané? Najstarší hlavný rozsudok, ktorý čaká na vykonanie 10,5 roka sa týka neprimeranej dĺžky občianskoprávneho konania. Počet nevykonaných hlavných rozsudkov ESLP oproti minulému roku stúpol.**

Čo sa týka vnímania nezávislosti justície sme v jednej percentuálnej hladine s napríklad Bulharskom, ktoré nemá takto vykonaných 97 hlavných rozsudkov ESLP. V takej Českej republike (je na tom s dôverou a vnímaním nezávislosti dvakrát lepšie ako my) sú to dva nevykonané rozsudky ESLP, vo Fínsku 9, v Rakúsku 6, v Estónsku 1, v Dánsku 3. Dovolila som si dať do súvisu mieru dôvery v justičný systém a počet nevykonaných hlavných rozsudkov ESLP. Som presvedčená, že dôvera verejnosti v súdny systém je otrasená v prípade

zistenia, že rozsudok ESLP nie je riadne vykonaný a počet takto nevykonaných rozsudkov stúpa.

V Belgicku sa eviduje 21 nevykonaných hlavných rozsudkov ESLP, avšak napriek tomu sa teší ich justícia vysokému zdaniu nezávislosti v očiach verejnosti (2x viac ako u nás). Tak som si rozbalila ich Správu o stave právneho štátu a našla v nej odporúčanie pokračovať v opatreniach na zabezpečenie adekvátnych ľudských a finančných zdrojov pre súdny systém ako celok, berúc do úvahy európske štandardy zdrojov pre súdny systém.

Žiadne takéto odporúčanie sa nenachádza v našej Správe o právnom štáte, a teda zrejme sme na tom dobre. Hoc z rokovania a rozpravy na súdnej rade a z reality vyplýva niečo iné. Dvojkoľajnosť justície v závislosti od dotovania peniazmi som si uvedomila v týchto dňoch pri sumarizovaní výkonu činnosti Najvyššieho správneho súdu SR. Nie je žiadnym tajomstvom, že zamestnanci tohto súdu dostali osobitné finančné ohodnotenie v súvislosti so štartom nového súdu, plus majú k dispozícii oddychovú miestnosť a iné vymoženosti súdu, ktorý finančnými suchotami netrpí. Vypýtala som si cez infožiadosť prehľad takto poskytnutých odmien, príplatkov (bez poskytnutia osobných údajov) a následne poslala zamestnancom Správneho súdu v Bratislave, pre porovnanie. Pamätáte si štrajky zamestnancov súdov a odborov pred ministerstvom spravodlivosti? Ministerka Kolíková vtedy sľubovala hory/doly, príplatky, modré z neba, len aby zamestnanci participovali na reforme a na nové súdy prešli. Stalo sa, prešli. Čo myslíte koľko zo sľubov bývalej ministerky bolo splnených? Nie je fér, že jeden súd dostane štedrú finančnú injekciu a druhý nie. Márne bude účastník konania mať informáciu, že na druhom stupni sa mu rozhodne do dvoch rokov, keď na prvom stupni bude čakať dvakrát toľko. Z vyššie uvedeného plynie záver, že dôveryhodnosť súdu závisí od jeho dostatočného rozpočtového krytia, ktoré zabezpečí ľudské zdroje a materiálne vybavenie. A to zabezpečené nie je. Toto všetci vieme a dookola to roky počúvame. Rezort spravodlivosti pod vedením Márie Kolíkovej sa rozhodol „utopiť“ tento problém v reforme. Ako bývalý reštrukturalizačný správca tomu rozumiem, ale pod tento reštrukturalizačný posudok by som sa nepodpísala. Lebo za neodborné posúdenie ručí správca svojim majetkom, pokiaľ poistenie nepokryje poistnú udalosť. Škoda, že takú mieru zodpovednosti nepoznajú vo verejnom sektore.

Mám v živej pamäti kolapsový stav obchodného registra v Bratislave pre zápis konečného užívateľa výhod. Nápad ministerstva, ktorý nereflektoval na stav súdu, položil na lopatky tento register na niekoľko mesiacov. Dôveryhodnosť tohto registra závisela tak od politického rozhodnutia – pridať registru a podnikateľom povinnosti bez toho, aby sa zabezpečila posila na splnenie tejto extra dávky povinností. Čítala som vtedy niekde komentátora, ktorý napísal, že radšej vyhoriť ako ísť dať niečo zapísať na obchodný register. Musela som súhlasiť.

Mám obavy, či sa podobný scenár nezopakuje pri Správnom súde v Bratislave a aj iných súdoch, ktoré prešli „reformou“. Kým sa kompetentní nezobudia, nezabezpečia dôstojné platové podmienky zamestnancom súdov, neprekopú Justičnú akadémiu a systém ich písomnej časti výberových konaní (sľubovalo sa to už v roku 2020). Že by tak ministerstvo spravodlivosti prestalo používať argument „potreby justície“ na nákup vybavenia a komfortu pre samé seba. Pani bývalá ministerka Kolíková s obľubou nakupovala za tisíce vonné sviečky a upomienkové predmety. Nevie, kto a kde si ich páčil a ako tento náklad zvýšil dôveryhodnosť justície. Tiež cítim rozpaky, keď sledujem ako šéfka rezortu spravodlivosti udelí zo štátneho dotáciu organizácii, ktorá následne aktívne podporuje jej osobné politické

PR. Rozmýšľam, ako toto prispieva k právnemu štátu a k lepšiemu fungovaniu justície. Včera som hľadala na stránke MS SR a jeho analytického centra štatistiku k správnym súdnym konaniam – dĺžka konania v daňových a iných veciach. Nie je tam. Avšak rozpočet a výdavky na analytické centrum sú tak vysoké, že jeden môže nadobudnúť dojem, že sa nejedná o rozpočet pre MSSR, ale pre NASA. Pýta si to audit a polozenie otázok k prioritám rezortu. Potvrdil to aj výsledok kauzy rebríčka výkonnosti sudcov, o ktoré sa pokúsilo Transparency International Slovensko vychádzajúc z dát ministerstva, ktoré boli následne označené ako nedostatočne preukazné a štatistiky nesprávne spracované. Rozmýšľam, kto stojí za nedostatočným personálnym obsadením a finančným ohodnotením zamestnancov súdov. Ktoré osoby. Či sú to tie, ktoré spomína vládna zástupkyňa v súdnej rade vo svojom príspevku, alebo tie, ktoré ju do súdnej rady nominovali.

Nízke vnímanie nezávislosti súdnictva na Slovensku nachádza svoju odpoveď aj v dvoch odporúčaniach Európskej komisie – ako môže verejnosť považovať súdnictvo za nezávislé, keď členovia súdnej rady, ktorí sedia v súdnej rade za zákonodarnú a výkonnú moc, nie sú od týchto mocí dostatočne nezávislí? V správe sa tiež píše, že sú podávané šikanózne trestné oznámenia pre trestný čin ohýbania práva. Má byť toto prostriedkom uistenia verejnosti, že sudcovia sú nezávislí?

Tak si teda púšťajme obohratú platňu o Štefanovi Harabínovi a uistujme sa, že inak je všetko v poriadku. Veď aj na Titanicu sa ešte hodnú chvíľu tancovalo a zabávalo, kým priznali, že sa potápa.

JUDr. Dana Jelinková Dudzíková, LL.M.

členka Súdnej rady Slovenskej republiky

zvolená do súdnej rady sudcami